

Cílem této práce bylo přehledně vyložit platnou a navrhovanou právní úpravu institutu společné jmění manželů, zamyslet se nad jeho fungováním v praxi a na základě poznatků ze studia této problematiky se rovněž pokusit obě právní úpravy komplexně zhodnotit. Mým úkolem nebylo detailně se zabírat obecnými zásadami, na nichž bude nový civilní kodex vybudován, ani podrobně rozebírat důvody, které vedou zákonodárce k záměru zcela přehodnotit dosavadní koncepci jak občanského zákoníku, tak celého soukromého práva. Takový výklad by přesahoval rozsah a možnosti mé diplomové práce, proto jsem se zaměřila jen na úpravu otázek týkajících se majetkových vztahů mezi manžely. Svá stanoviska jsem zaujímal vždy s výkladem příslušné materie v jednotlivých kapitolách, proto se v následujících řádcích omezím již jen na stručné shrnutí objasňující potřebu přijetí nové legislativní úpravy. Optimální způsob právní úpravy manželských majetkových vztahů se hledá jen obtížně, stejně tak jako je velmi obtížná a složitá samotná problematika týkající se institutu SJM. Taková úprava by nepochybně neměla být příliš komplikovaná, zbytečně podrobná či nesrozumitelná, jelikož by tak mohla vést až k negativnímu hodnocení manželství jako takového. Na druhou stranu by však neměla být ani příliš kusá. Společnému jmění manželů je v občanském zákoníku vyhrazeno pouhých 11 ustanovení. Takto stručná úprava nemůže předvídat rozmanité životní situace, k nimž v průběhu manželství dochází, a vyvolává tak mnoho otázek a nejasností, které musí být řešeny jak teorií, tak soudní praxí. Ve svých důsledcích pak vede skromná legislativní úprava k tomu, že většina právnické a často i laické veřejnosti hledá rozuzlení problému nikoliv v textu zákona, nýbrž v konstantní judikatuře Nejvyššího soudu ČR. Občanský zákoník byl přijat v roce 1964 a od té doby byl již mnohokrát novelizován. Stále však vychází z poměrů 60. let minulého století a z tehdejších názorů na soukromé právo, což zapříčinilo jeden z největších nedostatků tohoto zákoníku – roztržitost úpravy občanskoprávních vztahů do několika různých právních předpisů. Při řešení své záležitosti musí proto jedinec (kromě zmíněné judikatury) sledovat nejen občanský zákoník, ale také například zákon o rodině, obchodní zákoník či další právní předpisy. Nový občanský zákoník by měl tento nedostatek odstranit a sjednotit tak základy soukromého práva do jediného kodexu a jednotlivá odvětví v něm systematicky a přehledně uspořádat.

Hlavním cílem rekonstrukce soukromého práva je vytvořit zákoník co do celkového pojetí i co do úpravy jednotlivých základních institutů konvenční vůči standardním úpravám kontinentální Evropy. Nový občanský zákoník věnuje majetkovým vztahům mezi manžely 35 ustanovení, která mají díky své propracovanosti zejména přinést formulační zpřesnění, zjednodušit praktickou aplikaci a poskytnout posílení dispozitivních prvků. Manželské majetkové právo by mělo ještě více akcentovat rovné postavení muže a ženy (resp. tento princip konkrétněji provést) a být založené na zásadě plné privátní autonomie mezi nimi.

I přesto, že k novému občanskému zákoníku lze mít několik kritických připomínek, které jsem ve své práci uvedla, trůfám si po bližším prostudování některých jeho ustanovení tvrdit, že se z mého pohledu teoreticky úspěšně snaží o odstranění největších nedostatků stávající právní úpravy a zapracování změn, které jsou veřejností již dlouho požadovány. Nakolik úspěšná bude tato nová úprava i v praxi, se ale uvidí až v průběhu její aplikace v následujících letech. Doufám tedy, že její schválení v legislativním procesu přinese očekávanou účinnost dnem 1.1.2012.